

عنوان مقاله: تهیه و اعتباریابی آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم
(فرم والدین)

نویسنده: محمدرضا بردیده، محمود منصور، مریم کریمپور

منبع: مجله روش ها و مدل های روش شناختی، جلد ۱ شماره ۱ ، پاییز ۱۳۸۹

• این پژوهش با هدف ساخت و اعتباریابی آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم ای (فرم والدین) روی گروه نمونه به حجم ۱۱۰ کودک مبتلا به طیف اتیسم ۷۲ دختر و ۲۸ پسر پژوهش گردید، ابزار پژوهش آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین، ۱۹۹۴) هم چنین پرسشنامه‌ی ساخته شده‌ی یوسیله. پژوهشگران میباشد روایی آزمون تهیه شده با روش تحلیل عاملی، حاکی از وجود یک عامل کلی داشت که روایی مطلوبی را نشان داد. ضریب اعتبار نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ پس از حذف ۱۳ پرسش برابر ۰/۹۴۶ بدست آمد همچنین رابطه معناداری بین آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر و آزمون ساخته شده وجود داشت که روایی همگرا را مورد تأیید قرار داد. در مجموع آزمون ساخته شده دارای پایایی و روایی مطلوبی بود که امید است مورد توجه پژوهشگران این حوزه قرار گیرد

واژگان کلیدی:

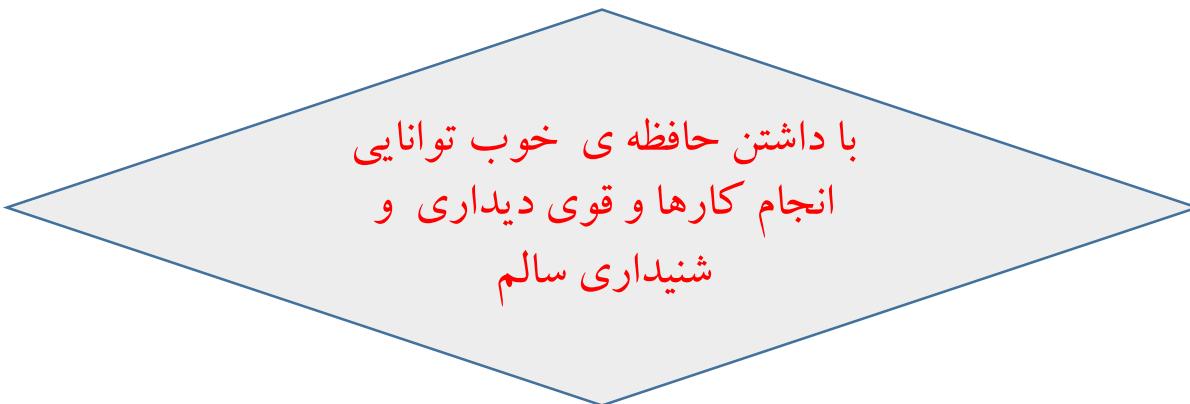
- اختلالات رفتاری، طیف اتیسم، کودکان

• مشکلات رفتاری یکی از شایع ترین مسائل دوران کودکی است که رابطه بین کودک و محیط را خدشه دار می سازد. این مشکلات داده هایی مهم درباره نیازهای کودک تکالیف مربوطه؛ بافت اجتماعی و جهت گیری درمان ارائه می دهد. یک رفتار هنگامی مشکل آفرین تلقی می شود که برای فرد دیگران مزاحمت ایجاد کرده و زندگی عادی آنان را مختل نماید. (گلدشتاین، ۱۹۹۵) و یا مشکل رفتاری هنگامی به وجود می آید که الگوهای رفتار به محیط و فرصت های یادگیری خلل وارد سازند (ساندر و همکاران، ۲۰۰۰) در میان گروه های گوناگون کودکان با نیازهای ویژه، کودکان با اختلالات فراگیر رشد هم در زمینه ای ارتباطات اجتماعی و هم در زمینه ی رفتار مشکلات فراوانی دارند. در این میان اتیسم به عنوان یکی از اختلالات فراگیر رشد مورد توجه پژوهشگران است.

ارتباطات اجتماعی

• اتیسم (در خودماندگی) از واژه یونان «اتو» به معنای خودآغاز و «معطوف به خود ساخته شده است. اصطلاح اتیسم به معنی در خود فرو رفتن تمايل به مஜذوب خود بودن و عدم توجه به جهان خارج است. این اصطلاح وضع کودکانی را نشان می دهد که با داشتن حافظه‌ی خوب توانایی انجام کارها و قوی دیداری و شنیداری سالم رابطه‌ای بسیار محدود با دنیای بیرون خود برقرار می سازند (بردیده، ۱۳۷۷)

• اختلال اتیسم نوعی اختلال فراگیر رشد است که عبارت است از فقدن پاسخ گویی به دیگران و تاخیر شدید در رشد زبان. این مشکل پیش از ۲۶ سالگی شروع می شود و آغاز آن همواره پیش از ۳ سالگی است. (بریستول و دیگران، ۱۹۹۶، لورد و رانو، ۱۹۹۴ به نقل از کمال ترجمه کلانتری و گوهري اناركى ، ۱۳۸۲) بررسی های اخیر بیشتر تمایل دارند که برآورد شیوع ۲-۱ مورد در ۱۰۰۰ برای در خودماندگی (اتیسم) و نزدیک به ۶ در ۱۰۰۰ برای اختلال طیف را در نظر بگیرند (نيوسافر و همکاران، ۲۰۰۷) اختلال اتیسم در هر دو جنس دیده می شود . اما فراوانی آن در پسر ها ۳ تا ۴ برابر دختران است. (برانسون ۱۹۹۶ به نقل از کمال ۱۳۸۲) گزارش های جدید درجاتی گسترد از شیوع اختلال اتیسم ۱در ۱۶۰ کودک را ارائه داده است . هم چنین پسران ۴ تا ۵ برابر بیش از دختران احتمال مبتلا شدن به اختلال اتیسم را دارند (اسکولنر و آندرسون، ۲۰۰۲)

- راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی انجمن روانپزشکان آمریکا از مجموعه وسیع رفتارهایی که در اختلال اتیسم دیده می شود سه ویژگی کلیدی را مشخص کرده است
- ۱- نقص کیفی در روابط اجتماعی
- ۲- نقص شدید در برقراری ارتباط الگوهای رفتار
- ۳- محدود، تکراری و کلیشه ای (چهارمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ترجمه نیکخو و آزادیس یانس، ۱۳۸۱)

3

• نخستین تلاش ها برای سنجش ویژگیهای طیف اتیسم به اقدامهای اریک اسچوپلر و همکارانش در سال ۱۹۸۸ باز می‌گردد. آزمون CARS^۱ با هدف ارزیابی کودکان بالای ۲ سال مشکوک به اتیسم تهیه شد. ویژگی اساسی این آزمون این است که کودک را در مقایسه با همسالان مورد مورد ارزیابی قرار دهد. در سال ۱۹۹۲ آزمون CHAT (چک اتیسم طفولیت) برای کودکان ۳۶-۱۸ماه تهیه شد که شامل دو بخش بود بخش نخست شامل پرسش هایی است که در مورد کودک و ویژگی رفتاری و رشدی او از والدین پرسیده می‌شود و بخش دوم شامل پرسش هایی است که مربوط به متخصص بالینی می‌شود

- گرچه ابزارهای تشخیص حالات اتیسم در مصاحبه گستردۀ ایگونه بالینی به‌ی مورد استفاده گرفت قرار می‌لورد، راتر و کوتر، (۱۹۹۴) اما گسترش پرسشنامه‌های غربالگری اهمیت دارد از آنجایی که مصاحبه‌های بالینی زمان برند. بنابراین بهتر است تنها افرادی که دارای اختلالات نافذ هستند، رشد وارد فرایند تشخیصی شوند. برای رسیدن به این هدف پرسشنامه غربالگری (اختلالات نافذ رشد) ASSQ₃ برای این افراد گسترش یافت (اهلرز، گیلبرگ و وینگ، ۱۹۹۹).

- متأسفانه این پرسشنامه برای استفاده‌ی کودکان سینم ابتدایی طراحی شده بود

گسترش پرسشنامه‌های غربالگری

• دو وسیله تشخیصی غربالگری افراد بالغ در دسترس است که یکی ملاک استرالایی سندرم آسپرگر (ASAS) می باشد (گارنت و آتوود، ۱۹۹۵) مثل اصلی این آزمون این است که فقدان ملاک نمره گذاری مشخص است. دیگری ضریب طیف اتیسم - AQ5 بارون (کوهن و همکاران، ۲۰۰۱) که یک پرسشنامه ۵۰ پرسشی خودتنظیمی ساده است. AQ نشان می دهد که فرد ویژگی اتیسمی دارد بنابراین وسیله ای برای تشخیص فرد اتیسم از افراد عادی است پتانسیل آن . برای غربالگری طیف اتیسم در بزرگسالان باهوش معمولی است (بارون - کوهن، ترجمه گنجی، ۱۳۸۹).

ملاک نمره
گذاری مشخص

- نتایج دهد که افراد بالغ با سندروم آسپرگر یا اتیسم با درجه بالا دارای نمره AQ ۸/۳۵ (متوسط) بودند که به صورت قابل توجهی بالاتر از گروه کنترل بود. همچنین در گروه سندروم آسپرگر یا اتیسم با درجه بالا، بین نمره های زنان و مردان تفاوت قابل توجهی وجود نداشت.

•

• نمره های AQ دانشجویان دانشگاه کمبریج انگلستان با نمره های گروه کنترل تفاوت معناداری نداشت. امان نمره های دانشجویان علوم ریاضی به گونه ای قابل توجهی بالاتر از دانشجویان علوم اجتماعی و علوم انسانی بود که مرتبط بودن حالات اتیسم را با مهارت های علمی تایید می کند (بارون کوهن و همکاران، ۲۰۰۱)

• نتایج نشان می دهد که AQ به خوبی قدرت جداسازی بیمارانی که در مورد آنها تشخیص سنتیزم آسپرگر انجام شده و افرادی که آنجام نشده را ندارد (وودبری و اسمیت و همکاران، ۲۰۰۵) از آنجا که تاکنون آزمونی پیرامون سنجش اختلالات رفتاری کودکان اتیسم تهیه نگردیده این پژوهش با هدف تهیه و اعتباریابی آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم (فرم والدین) صورت گرفت از این رو پرسش های پژوهش به شکل زیر مطرح گردید: ۱- آیا آزمون اختلالهای رفتاری کودکان طیف اتیسم (فرم والدین) تهیه شده از اعتبار و روایی قابل قبولی برخوردار است؟

• ۲- آیا آزمون اختلالهای رفتاری کودکان طیف اتیسم (فرم والدین) تهیه شده از پایایی قابل قبولی برخوردار است؟

• ۳- آیا این آزمون اختلال رفتاری کودکان را تر (فرم والدین) و آزمون اختلالهای رفتاری کودکان (فرم والدین) طیف اتیسم تهیه شده رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

- جامعه آماری این پژوهش، کودکان مدارس اتیسم شهر شیراز بودند. پژوهشگران با مطالعات متون مربوطه به تعیین و تدوین محتوای آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم فرم ((والدین) پرداختند که با نظریهای موجود پیرامون این اختلالات و ملاکهای رسمی ICD-IV اهمخوان بود سپس به اجرای آزمایشی روی نمونه‌ی کوچک که به صورت تصادفی از والدین کودکان اتیسم که بواسیله‌ی تهیه لیست از آنانی و قرعه کشی انتخاب شدند اجرا و پس از رفع ابهامات هاپرسشن ، تعیین سطوح دشواری و تمیز، پرسش‌های منتخب دست چین شد و بر روی نمونه ۱۱۰ کودک مبتلا به طیف اتیسم (۷۲ پسر و ۳۸ دختر) که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند، اجرا شد گفتنی است با وجود آینکه پژوهشگر در حیطه‌ی اتیسم صاحب‌نظر است، ولی پرسش‌های برگزیده به چندین متخصص و صاحب‌نظر ارایه گردید و مورد تأیید آنان واقع شد
- بنابراین مقیاس، یاد شده از روایی صوری و محتوایی مطلوبی برخوردار است پژوهشگران بمنظور جلب مشارکت والدین ابتدا جلسه‌ای به صورت پرسش و پاسخ برگزار کرده

• و ضمن بیان اهداف پژوهش، به پرسش های احتمالی آنان پاسخ دادند، سپس والدین، آزمونهای اختلال رفتاری کودکان را تر فرم والدین (۱۹۹۴) و اختلالات رفتاری کودکان طیف (فرم والدین) اتیسم را تکمیل کردند پایایی آزمون ها با استفاده از **روش آلفای کرونباخ** و **روایی** روشها از آن تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفت. توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب جنسیت در جدول ۱ آمده است

جدول ۱- توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب جنسیت

گروهها	فراوانی	درصد فراوانی
دختر	۲۸	۳۴/۵
پسر	۷۲	۶۵/۵

مشخصه‌های آماری نمره‌های بدست آمده از آزمون اختلال‌های رفتاری کودکان طیف اتیسم (فرم والدین) و آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین) در جدول ۲ آورده شده است.

ابزار پژوهش

الف) آزمون اختلال های رفتاری طیف اتیسم (فرم والدین) مقیاس اولیه دارای ۵۳ پرسش بوده که با استفاده از نظریه های موجود پیرامون اختلالات رفتاری و ملاک های رسمی ICD و DSM-IV طراحی شده است. نمره گذاری آزمون یاد شده بر اساس طیف ۵ درجه ای لیکرت خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵ می باشد. در ضمن با استفاده از روش تحلیل عاملی تعداد ۱۳ پرسش بعه علت کم بودن بار عاملی حذف گردیده و نسخه ای نهایی آزمون دارای ۴۰ است

• ب پرسشنامه اختلال رفتاری کودکان راتر فرم والدین، (۱۹۹۴) این پرسشنامه شامل ماده ۱۸ است و مسائل مربوط به تندرستی و عادتهای کودکان را در بر می‌گیرد نمره گذاری آن به صورت طیف سه تایی شامل درست =۱ تا حدودی درست است. =۲ کاملاً درست است می‌باشد راتر مطالعه ای وسیع (۱۹۹۴) در مورد کودکان ۱۱ و ۱۰ ساله انجام داد. در این مطالعه تعداد ۱۵۳۶ کودک با پرسشنامه راتر مورد ارزیابی قرار گرفتند و پایایی این پرسشنامه نیز سنجیده شد. راتر پایایی بازآزمایی و پایایی درونی پرسشنامه را در یک مطالعه ی پیش آزمون- پس- آزمون ۷۴/۰ گزارش نمود، در ایران نیز کرمی (۱۳۷۷) در یک مطالعه پیش آزمون پس- آزمون با فاصله دو ماهه همبستگی فرم والدین را ۷۴/۰ گزارش کرد. او برای اعتبار تشخیص آزمون راتر والدین ۳۶ نفر از کودکان دارای اختلال رفتاری را در مصاحبه بالینی روانی پزشکی به وسیله روانپژوهشک ارزیابی نمود و فقط ۳ نفر از آنها سالم تشخیص داده شدند

جدول ۲- مشخصه های آماری نمره های بدست آمده از آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف
اتیسم (فرم والدین) و آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین)

آزمون ها	مانگین	انحراف استاندارد	بیشینه	کمینه	جولگی	کشیدگی	نمره	آزمون ها
آزمون اختلالات رفتاری کودکان	۹۴/۸۳	۲/۱۶	۰/۱۰	-۰/۲۵	۴۰	۱۵۳		
آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر	۸۰/۷۶	۰/۱۸	۰/۱۵	-۰/۲۳	۷۹	۸۶		

یافته ها

- یافته های جدول ۲ نشان می دهد که میزان پراکندگی گروههای آزمودنی در آزمون طراحی شده بیشتر از آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین) بوده است همچنین چولگی منفی، در آزمون طراحی شده بیشتر از آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین) بوده که این نشان می دهد هر چند شکل توزیع نمره ها در هر دو آزمون تمایل به چپ دارد و آزمودنی بیشتر نمره‌ی بالا بدست آورده اند، ولی در آزمون ساخته شده این تمایل (نبود تقارن) بیش تر است.

بمنظور پاسخگویی به پرسش های نخست و دوم، پژوهش مبنی بر روایی و پایایی آزمون طراحی شده، ابتدا میزان هماهنگی گویه های موجود در آزمون یاد شده مورد بررسی قرار گرفته (جدول ۳) و سپس برای بررسی روایی از روش تحلیل عاملی به شیوه های اصلی استفاده شده است (جدول ۴)

جدول ۲- درصد گزینه‌ها، میانگین، انحراف استاندارد، ضریب همبستگی، هر پرسش با کل و ضریب آلفا در صورت حذف هر پرسش در مجموعه ۴۰ پرسشی آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم (III-11+)

•J9FF	•JPDP	MNP	TPTP	TF	TP	TV	TP	F	V
•J9FD	•JFAA	JAYD	TPTT	TA	TT	FF	TA	I	TV
•J9FD	•JF1F	JAF	TJSD	TF	FA	FA	TF	S	V
•J9FT	•JFAP	JASS	TFFF	TF	FF	TI	II	A	TT
•J9FD	•JFSV	MNSI	TJSA	TF	TD	TA	TA	II	TT
•J9FD	•JFTD	M-SS	TFFF	TF	FA	TT	TF	S	TF
•J9FD	•JDDP	M-IT	TJVA	TD	TA	TA	TF	S	TD
•J9FF	•JDDA	M-V-	TJVA	TF	TY	FT	TT	F	TF
•J9FT	•JFQ-	M-IT-	TJIT	TA	TD	TF	IV	IT	TV
•J9FF	•JDSA	M-AT	TJTF	TF	TY	FT	VI	F	TA
•J9FT	•JFFA	M-AA	TJTI	II	TF	TA	TF	II	V
•J9FD	•JFT-	M--A	TJST	TF	TA	TA	TF	S	TV
•J9FF	•JPAT	MAY	TIFT	IS	FY	TA	II	V	TI
•J9FT	•JFTV	MIII	TIFI	I	TI	TA	II	IA	TT
•J9FF	•JDTI	MFI	TJVF	A	TI	TA	TF	IS	TT
•J9FF	•JPTI	JAF	TISY	TA	TA	II	IS	I	TF
•J9FF	•JZGT	MTTV	TIFI	IA	TT	TA	TA	II	TD
•J9FD	•JOTP	MVVI	TFFY	IA	FA	FT	II	V	TF
•J9FF	•JFIT	MFPV	TFFY	IS	FA	TF	IA	V	TV
•J9FT	•JYDD	JATA	TIPA	TF	AT	TF	A	V	TA
•J9FT	•JFAP	JASS	TFFF	TF	FF	TI	II	A	TI
•J9FT	•JYTF	JAA-	TJSA	TF	FA	TV	IT	F	+

• تعداد نمونه = ۱۱۰ ; تعداد پرسش = ۴۰ ضریب آلفا = ۰/۹۴۶

• A=خیلی کم

• B=کم

• C=متوسط

• D=زیاد

O= خیلی زیاد

• نتایج مندرج در جدول ۳ حاکی از آنست که ۴۰ پرسش پژوهش از همبستگی بالایی با نمره ۵ کل آزمون برخوردار بوده و ۱۳ پرسش نیز همبستگی قابل قبولی با نمره ۵ کل آزمون نداشتند که در جدول آورده نشده اند، همچین ضریب آلفای کرونباخ پس از حذف ۱۲ پرسش برابر با ۰/۹۴۶ ضریب تنصیف بین دو فرم نیز برابر با ۰/۸۴۱ بوده که بیانگر مطلوب آزمون باشد

جدول ۴- ماتریس عاملی، هم‌مجموعه‌ی ۴+ پرسشی با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی

بر عاملی	برست
-۰۵۹۱	۱
-۰۴۲۴	۲
-۰۵۹۷	۳
-۰۷۲۲	۴
-۰۵۹۳	۵
-۰۷۸۴	۶
-۰۶۰۴	۷
-۰۵۸۴	۸
-۰۷۰۸	۹
-۰۵۵۱	۱۰
-۰۵۹۷	۱۱
-۰۷۴۷	۱۲
-۰۶۰۷	۱۳
-۰۵۵۶	۱۴
-۰۷۱۳	۱۵
-۰۷۱۸	۱۶
-۰۷۷۳	۱۷
-۰۵۸۶	۱۸
-۰۵۵۸	۱۹
-۰۷۰۷	۲۰

۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹

۴۵۲۷
۴۷۳۷
۴۷۸۸
۴۷۹۶
۴۸۳۱
۴۷۳۳
۴۸۴۰
۴۷۲۲
۴۸۵۰
۴۸۵۱
۴۸۱۸
۴۸۴۷
۴۷۰۵
۴۸۵۴
۴۸۱۰
۴۷۳۵
۴۷۳۷
۴۸۰۷
۴۷۸۰
۴۷۰۵

۱۳۷۷۰۸

۲۶۳۲۶۳

گردن و زاده

درصد و از پائیس

• بر اساس نتایج جدول ۴ یافته های بدست آمده از تحلیل عاملی به شیوه ملفه های اصلی ارزش ویژه بالاتر از یک، وجود یک عامل کلی با ارزش ویژه برابر با $13/708$ و درصد واریانس $34/269$ را مورد تأیید قرار داد. همچنین ضریب KMO2 برابر با $0/701$ و ضریب آزمون کرویت بارتلت $1175/895$ در سطح معناداری $0/001$ بود که حکایت از کفایت نمونه گیری داشت. به منظور پاسخگویی به پرسش سوم، پژوهش مبنی بر رابطه‌ی معنادار آزمون اختلال رفتاری کودکان (فرم والدین) راتر و آزمون طراحی شده، از روش همبستگی پیرسون استفاده شد که ضریب همبستگی نمره‌ی کل آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین) و آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم $0/52$ در سطح معناداری $0/001$ بدست آمد که حاکی از رابطه‌ی معنادار میان این دو آزمون است

•

RESULT

بحث و نتیجه گیری

- یافته های پژوهش، اعتبار آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم(فرم والدین) را مورد تأیید قرار دادند همان گونه که ملاحظه شد، بمنظور بررسی پایایی آزمون یاد شده از روش آلفای کرونباخ و روش تنصیف استفاده شد که مقدار قابل قبول ضریب آلفای کرونباخ و ضریب بالای تنصیف بین دو فرم آزمون، حکایت از پایایی مطلوب برای آزمون طراحی شده داشت، همچنین برای بررسی روایی ابتدا با استفاده از روش تحلیل عاملی وجود یک عامل کلی مورد تأیید قرار گرفت و سپس بمنظور بررسی روایی همگرا از آزمون اختلال رفتاری کودکان راتر (فرم والدین) استفاده شد که ضریب همبستگی پیرسون بین این آزمون و آزمون طراحی شده معنادار بود و این بیانگرام آنست که آزمون تهیه شده از روایی همگرای بالایی برخوردار است. با توجه به اینکه آزمون اختلالات رفتاری کودکان طیف اتیسم (فرم والدین) در گروه آزمودنی کودکان از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار بود، های امید است تا پژوهشگران با هدف دقیق و سهولت در انجام پژوهش آتی، این آزمون را مورد استفاده قرار دهند

